

СТАШИС Володимир Володимирович

*«При майстрах якось легше. Вони — як Атланти.
Держать небо на плечах. Тому і є висота»*

Л. Костенко

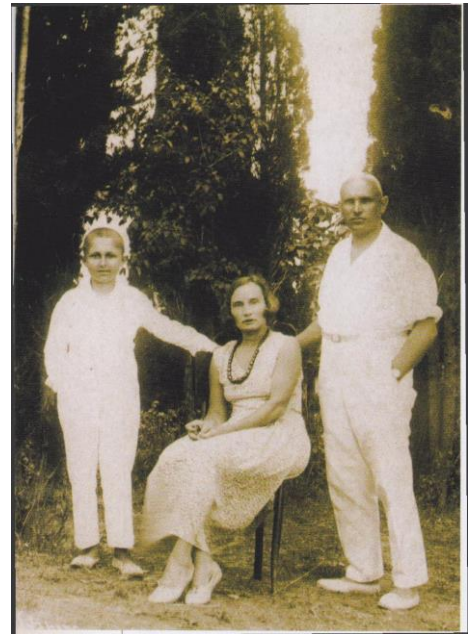

Відомий український правознавець, учений у галузі кримінального права, педагог й організатор вищої освіти в Україні. Перший проректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Герой України.

Народився 10 липня 1925 року у м. Суми.

Його юність припала на криваві роки Другої світової війни: під час тимчасової окупації України довелося зазнати евакуації, а потім, з настанням 18-річчя, вступити до лав Радянської армії. Воював на Калінінському, Північно-Західному та Прибалтійському фронтах, був комсоргом батальйону 756-го стрілецького полку, 150-ї стрілецької дивізії, яка штурмувала безпосередньо Рейстаг. Саме бійці цього полку встановили (за офіційною версією) прапор Перемоги.

Був тричі поранений та у серпні 1945 року демобілізований як інвалід війни.

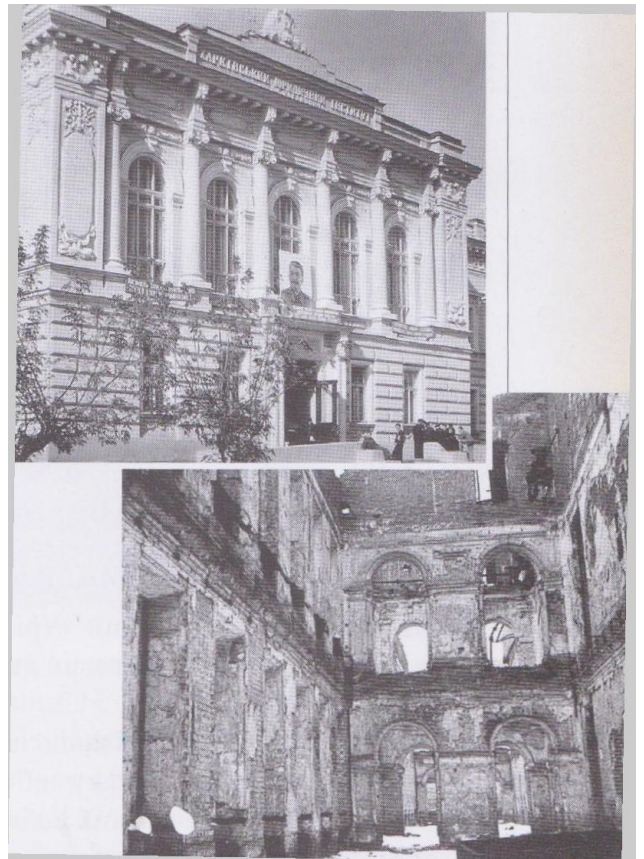
Екстерном закінчив 10-й клас середньої школи та у 1946 році починає навчання у Харківському юридичному інституті (нині – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого). Молодший лейтенант став кращим студентом курсу та після закінчення навчального закладу з відзнакою був залишений в

аспірантурі.

У 1954 році блискуче захистив кандидатську дисертацію на тему «Борьба со спекуляцией по советскому уголовному праву», а ще через два роки молодий вчений очолив кафедру кримінального права.

У 1962 році В.В. Сташису було присвоєно вчене звання доцента, а у червні 1973 – вчене звання професора. Із березня 1964 року – проректор, а згодом перший проректор Харківського юридичного інституту.

35 років вчений очолював кафедру кримінального права. Було відновлено аспірантуру, почався прийом аспірантів, і кафедра стала поповнюватися молодими викладачами. За цей час була створена авторитетна науково-педагогічна школа

харківських фахівців у галузі кримінального права, відома далеко за межами України: підготовлено понад 50 кандидатів та 7 докторів юридичних наук.

Колектив кафедри, 1956 рік

Колектив кафедри, 1991 рік

У сфері наукових інтересів ученого було широке коло проблем Загальної та Особливої частини кримінального права. Серед проблем Загальної частини чільне місце посідає питання підстав **кримінальної відповідальності**. В.В. Сташис послідовно виходив з того, що єдиною підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, що містить склад певного виду злочину, передбаченого кримінальним законом. При цьому він підкреслював, що підстава кримінальної відповідальності включає в себе двоєдину складову: фактичну – вчинення особою суспільно небезпечного діяння і юридичну – наявність у вчиненому діянні складу злочину. Що ж стосується процесуальної підстави

кримінальної відповідальності, то такою має визнаватися лише обвинувальний вирок суду, яким тільки і може бути доведено винність особи у вчиненні злочину і призначено за нього кримінальне покарання.

**«Триєдина суть професії юриста:
справедливість, установлення і
торжество істини»**

**Вчення про злочин та його
види:**

В.В. Сташис

У своїх наукових працях В.В. Сташис відстоював підхід, згідно з яким законодавче визначення злочину повинно ґрунтуватися не тільки на формальній, а перш за все на матеріальній його ознаці – суспільній небезпечності вчиненого особою діяння. Тому в основу кваліфікації злочинів має бути покладений ступінь їх тяжкості, формальним показником якого є санкція статті, що встановлена за злочин відповідної тяжкості в Особливій частині КК.

Значну увагу вчений приділяв **відповідальності за злочини, вчинені у співучасті**, особливо за злочини, вчинені групою осіб за попередньою змовою, організованою групою та злочинною організацією. Саме завдяки його науковим розробкам у Кримінальному кодексі України 2001 року з'явився окремий VI розділ Загальної частини КК «Співучасть у злочині», у якому по-новому сформульовано

Вчитель і учень: В.В. Сташис та В.Я. Тацій

поняття співучасті, набули подальшого розвитку ознаки окремих видів співучасників, уперше визначено форми вчинення злочину у співучасті, передбачено правила кваліфікації діянь окремих співучасників, закріплено особливості добровільної відмови співучасників.

Вчення про покарання стало другим напрямом наукових досліджень В.В. Сташиса. Він послідовно відстоював позицію щодо необхідності скасування смертної кари в Україні як виду покарання і заміни його на довічне позбавлення волі, доклав багато зусиль до якнайшвидшого проведення відповідної реформи кримінального законодавства.

Вагомий науковий і практичний внесок зроблено ученим у розробку системи покарань у бік її гуманізації: розширення кількісного складу видів покарань за рахунок включення до їх системи таких нових видів покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, як громадські роботи, службові обмеження для військовослужбовців, обмеження волі. Він завжди був прихильником відміни короткострокового позбавлення волі і заміни його арештом; обстоював необхідність встановлення безпосередньо у кримінальному законі окремої, більш гуманної

системи покарань щодо неповнолітніх; висловлювався за скорочення передбачених у санкціях статей Особливої частини КК строків позбавлення волі за злочини, вчинені з необережності, і за більш широке застосування за їх вчинення покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи від суспільства.

Відзначення В.В. Сташиса Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини Н.І. Карпачовою за розробку концепції захисту особи

Багато уваги було приділено В.В. Сташисом **кримінальній відповідальності за злочини проти особи**, створено власну концепцію вчення про злочини проти особи. Його наукові праці свідчать про те, що автор розглядає особу як найвищу соціальну цінність, яка підлягає всебічній кримінально-правовій охороні від злочинних посягань. Висновки, пропозиції та рекомендації видатного науковця були трансформовані до чинного

кримінального законодавства України.

Проблеми **кримінально-правової охорони власності** теж у центрі досліджень Володимира Володимировича. Ним розроблені як загальні питання, так і проблеми кримінальної відповідальності за окремі види таких злочинів. Дослідник одним з перших серед учених запропонував відмовитися від передбаченого радянським кримінальним законодавством

концептуального підходу, що полягав у розрізненні кримінальної відповідальності за злочини проти державної і громадської (колективної) власності та за злочини проти особистої (приватної) власності. І ці пропозиції були втілені в новому КК України 2001 року, в Особливій частині якого міститься єдиний розділ VI «Злочини проти власності», статті якого передбачають однакову відповідальність за злочини проти усіх форм власності.

Щодо питання боротьби зі злочинами у сфері господарської діяльності, то науковець наполягав на єдиній підставі для призначення покарання за злочин – це наявність складу злочину в діянні обвинуваченого; значення характеру та ступеня суспільної небезпечності злочину для індивідуалізації покарання; місця й ролі обставин, які пом'якшують чи обтяжують покарання, при його призначенні тощо.

Вручення В.В. Сташису нагороди Президентом України В.А. Ющенком

Злочини проти громадської безпеки і народного здоров'я - ще один напрямок досліджень В.В. Сташиса. Ним було висунуто та всебічно обгрунтовано пропозиції щодо необхідності виділення в окремі розділи особливої частини КК України злочинів проти громадського порядку, проти громадської безпеки та проти здоров'я населення, що також знайшло своє втілення в КК України. Він став одним з розробників криміналізації такого діяння, як створення злочинної організації з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину,

Лауреати Державної премії України в галузі науки і техніки із Президентом України В.А. Ющенком, 2006 рік

Володимир Володимирович виступав науковим керівником 29 кандидатських дисертацій та науковим консультантом 9 докторських дисертацій. Він створив авторитетну наукову школу харківських фахівців у галузі кримінального права.

В.В. Сташис з Прем'єр-міністром України Ю.В. Тимошенко

Брав активну участь у розробці КК УРСР 1960 року, КК України 2001 року.

Був автором (співавтором) понад 250 наукових праць, з яких 7 монографій, 8 науково-практичних коментарів, 14 підручників та 8 навчальних посібників із питань Загальної та Особливої частин кримінального права.

У 2006 році Володимир Володимировичу було присвоєно звання «Герой України» з врученням ордена Держави. Нагороджений 14-ма державними орденами (за часів СРСР та незалежної України), зокрема, орденом князя Ярослава Мудрого IV (2006) та V ступенів (2003),

орденом Богдана Хмельницького III ступеня (1999), «За заслуги» I, II, III ступеня (1994, 1997, 1999) та 45-ма медалями.

Володимир Сташис і дружина Ольга Прийменко (Суми, 1947 р.)

Присвоєно звання «Заслужений працівник вищої школи України» (1970), «Заслужений діяч науки і техніки України» (1995). Нагороджений Державною премією України в галузі архітектури (2001), Всесвітнім орденом науки-освіти-культури (2002), Державною премією України в галузі науки і техніки (2006), Почесною медаллю «За досягнення у XX столітті» (2008), орденом юстиції II ступеня Всесвітньої організації юристів

(2010).

В.В. Сташис був одним із засновників Національної академії правових наук України та її структурних підрозділів. Почесний громадянин м. Харкова (2000).

Ім'я В.В. Сташиса присвоєно Науково-дослідницькому інституту вивчення проблем злочинності НАПрН України (м. Харків), Інституту права Класичного приватного університету (м. Запоріжжя).

Визнаний Міжнародним біографічним центром (Велика Британія) одним з найбільш видатних інтелектуалів XX ст.

Три покоління Сташисів

Мала планета № 7373 носить ім'я Володимира Володимировича.

Труднощі мене ніколи не страшили, вони, скоріше, заохочували, певною мірою додавали розсудливого азарту, хоча гіркого, але справжнього смаку. Саме завдяки труднощам я й почав пізнавати всю технологію, усі нюанси нашого фаху.

І ще, якби це краще пояснити, я сам відкривався назустріч труднощам. І за такої ситуації почувався досить-таки впевнено, хоча давалося це нелегко. Важко було здебільшого фізично, але духом я ніколи не занепадав.

В.В. Сташис

Використана література:

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. – Харків: Право, 2016. – Т. 17: Кримінальне право/редкол.: В.Я. Тацій (голова), В.І. Борисов та ін. – 1064 с.: іл.

Володимир Володимирович Сташис. До 85-річчя від дня народження та 60-річчя науково-педагогічної і громадської діяльності. – Харків.: право. – 2010. – 108 с. – (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).